

УДК 636.082.4.453.55

В.П. ПЛУГАТИРЬОВ, В.Ф. ДОВГОПОЛ,
кандидати вет. наук, доценти
Полтавська державна аграрна академія

ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ПРОФІЛАКТИКИ ПАТОЛОГІЇ РОДІВ І ПІСЛЯРОДОВИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ТА ЛІКУВАННЯ ГІПОФУНКЦІЇ ЯЄЧНИКІВ У КОРІВ

Встановлено ефективність розробленого авторами препарату селегумат для профілактики затримання посліду й післяродового метриту та лікування гіпофункції яєчників у корів. У результаті застосування селегумату на значному поголів'ї корів частота затримання посліду зменшилась у 6,17 разу, захворювання на метрит – у 6,57 разу, було відновлено статеву циклічність і запліднено 85,3 % корів з анафродизією внаслідок гіпофункції яєчників.

У сучасних умовах ведення скотарства в Україні більшість отелень припадає на кінець зими – початок весни. У цей же час годівля корів значно погіршується і тварин рідко випускають на прогулянку, що зумовлює порушення обміну речовин, зниження природної резистентності організму й погіршення відтворної функції. У багатьох корів, особливо первісток, перебіг родів ускладнюється затриманням посліду. Надалі у них розвивається субінволюція матки, гострий післяродовий метрит, а відтак – гіпофункція яєчників і тривала неплідність [2, 8].

Нині найбільш поширена причина неплідності корів і телиць – гіпофункція яєчників. Серед високопродуктивних корів її виявляють у майже 80 % поголів'я, а частка цього захворювання серед гінекологічних хвороб становить 60–65 % [7].

Отже, профілактика затримання посліду та післяродових захворювань у корів є актуальною проблемою. З метою профілактики підшкірно вводять аутомолозиво першого надоя, випоюють навколоплідну рідину після народження плода тощо, проте ці засоби є недостатньо ефективними, особливо за наявності плацентиту. Більш ефективні різні методи підвищення природної резистентності організму тільки корів у сухостійний період [6].

Мета роботи – вивчення ефективності розробленого нами препарату селегумат для профілактики затримання посліду, післяродових захворювань і лікування гіпофункції яєчників у корів.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

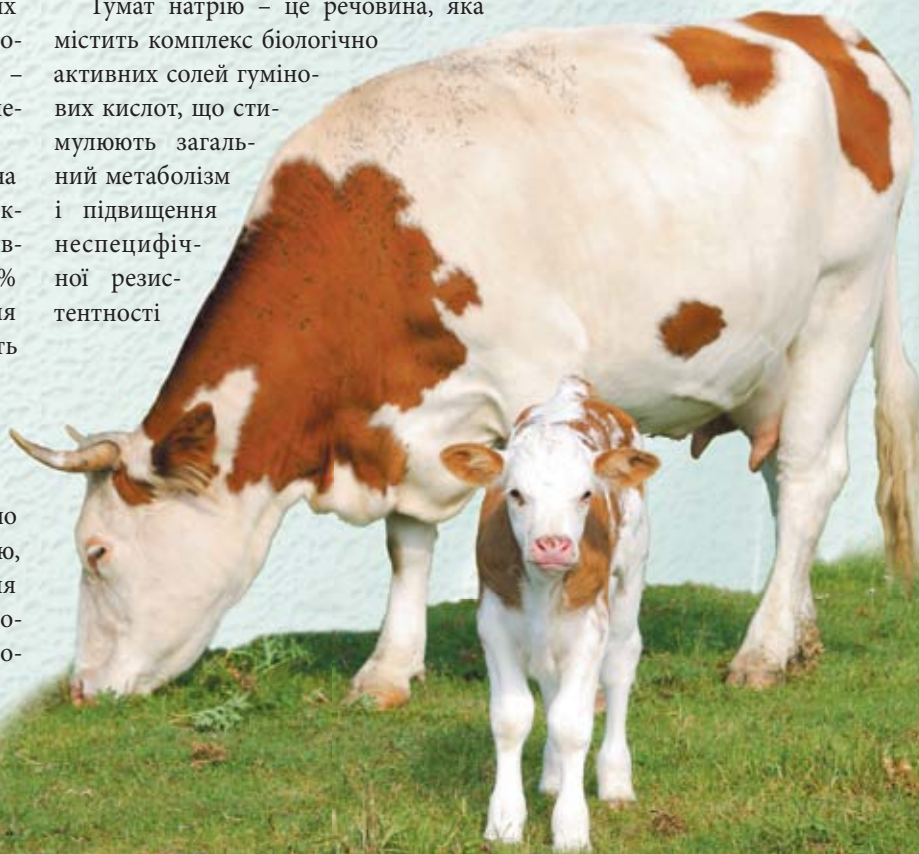
Біостимулювальний препарат «селегумат» виготовляється з гумату натрію і селеніту натрію. Собівартість однієї дози становить близько 1 грн.

Гумат натрію – це речовина, яка містить комплекс біологічно активних солей гумінових кислот, що стимулюють загальний метаболізм і підвищення неспецифічної резистентності

організму. Завдяки цьому нормалізуються функції статевого апарату й усього організму та відбувається підготовка до фізіологічного перебігу родів і післяродового періоду [1, 5].

Селеніт натрію є джерелом селену, який поліпшує окисно-відновні процеси, запобігає інактивації ферментів і вітамінів, нормалізує клітинне дихання, а також стимулює синтез АТФ і накопичення глікогену в тканинах тварин [3].

Селегумат являє собою органічний комплекс солей гумінових кислот з селеном, який утворюється при змішуванні 0,5 % розчину гумату натрію з селенітом натрію та його стерилізації в

автоклаві. Про утворення органічного комплексу селену свідчить випадіння осаду червоного кольору під час зберігання селегумату (окремі розчини гумату й селеніту натрію такого осаду не дають). Цим селегумат відрізняється від інших препаратів селену, з огляду на те, що його неорганічні сполуки, зокрема селеніт і селенат натрію, є токсичними навіть у малих дозах, тоді як його органічні форми менш токсичні й більш ефективні [4].

Селегумат вводили підшкірно за лопаткою в дозі 5 мл:

- сухостійним коровам – за 30 і 15 діб до родів,
- неплідним коровам – після діагностування гіпофункції яєчників та повторно через 10 діб.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Протягом трьох років у господарствах Полтавської області було обстежено 485 неплідних корів, які не приходили в охоту два й більше місяців після отелення або не запліднювались після трьох і більше осіменін. Результати діагностики причин неплідності у корів наведено в табл. 1.

З наведених у таблиці даних видно, що в 366 неплідних корів було встановлено гіпофункцію яєчників. Це становить 75,5% від загальної кількості обстежених. На хронічний ендометрит хворіли 70 корів, або 14,4%. Персистентне жовте тіло було виявлено в 4,3% неплідних тварин, а лютеїнову і фолікулярну кісту яєчників – у 2,9%.

Таблиця 1 – Основні причини неплідності корів

Показники	Кількість тварин	
	голів	%
Обстежено неплідних корів і встановлено причини неплідності, у т. ч.:	485	100
гіпофункція яєчників	366	75,5
хронічний ендометрит	70	14,4
персистентне жовте тіло яєчника	21	4,3
лютеїнова кіста яєчника	14	2,9
фолікулярна кіста яєчника	14	2,9

Таблиця 2 – Результати профілактики затримання посліду й післяродових захворювань у корів селегуматом

Показники	Дослід		Контроль		Різниця дослід / контроль
	голів	%	голів	%	
Отелилося корів	385	100	504	100	–
у т.ч. із затриманням посліду	12	3,12	97	19,25	6,17
Захворіло на післяродовий метрит	25	6,49	215	42,66	6,57
Усього родових і ПРП ускладнень	37	9,61	312	61,9	6,44

Таблиця 3 – Ефективність селегумату при лікуванні корів, хворих на гіпофункцію яєчників

Показники	Дослід		Контроль		Дослід / контроль
	голів	%	голів	%	
Корів з гіпофункцією яєчників усього	306	100	60	100	–
З них виявили статеву охоту й були осіменені протягом 30 діб у т. ч.	261	85,3	9	15,0	5,7
після однієї ін'єкції селегумату	160	52,3	–	–	–
після двох ін'єкцій селегумату	101	33,0	–	–	–
Запліднилось корів (2 міс. тільності)	200	76,6	4	44,4	1,7

З метою профілактики затримання посліду й післяродових захворювань обробили селегуматом 385 сухостійних корів. У той же час вели спостереження за 504 контрольними тваринами, яких нічим не обробляли.

Після застосування селегумату сухостійним коровам реєстрували значне зменшення випадків затримання посліду під час родів і гострого метриту в післяродовий період порівняно з контрольними тваринами (табл. 2).

Як видно з даних табл. 2, профілактична обробка селегуматом сухостійних корів за 30 і 15 діб до родів зумовила вірогідне зменшення кількості випадків затримання посліду в 6,17 разу, захворювання на післяродовий метрит – у 6,57 разу, загальну кількість родових і післяродових ускладнень – у 6,44 разу порівняно з контролем.

Результати дослідів щодо ефективності застосування селегумату для лікування неплідних корів з гіпофункцією яєчників наведено в табл. 3.

Так, було проліковано селегуматом 306 корів (дослідна група), хворих на гіпофункцію яєчників, а 60 тваринам (контрольна група) препарат не вводили.

Як видно з даних табл. 3, з 306 корів, яким уводили селегумат, протягом 30 діб прийшли в охоту й осіменились 261, або 85,3%, у т. ч. після першої ін'єкції – 160 корів, або 52,3%; після другої ін'єкції – ще 101, або 33,0%.

Із 60 контрольних тварин за цей час виявили статеву охоту й були осіменені всього 9 (15%), тобто у 5,7 разу менше, ніж у досліді. Запліднюваність корів (за 2-місячною тільністю) становила в досліді 76,6%, а в контролі – 44,4%. Таким чином, застосування селегумату позитивно вплинуло також на рівень запліднюваності корів, підвищивши його в 1,7 разу порівняно з контролем, що можна пояснити повноцінністю статевого циклу в дослідних тварин та його неповноцінністю – у контрольних.

ВИСНОВКИ

1. У сучасних умовах ведення скотарства у великих господарствах Полтавської області вагомою причиною неплідності корів є гіпофункція яєчників (до 75,5% загальної кількості неплідних тварин).

2. Застосування селегумату натрію сухостійним коровам для профілактики патологій родів і післяродового періоду зменшило частоту випадків затримання посліду в 6,17 разу, захворювання на післяродовий метрит – у 6,57 разу, загальну кількість родових і післяродових ускладнень – у 6,44 разу порівняно з контролем.

3. Застосування селегумату для лікування корів, хворих на гіпофункцію яєчників, забезпечило відновлення статевої функції протягом 30 діб у 85,3% неплідних тварин та сприяло 76,6% запліднюваності (за 2-місячною тільністю), що, відповідно, у 5,7 та 1,7 разу вище, ніж у контролі.

4. Лікування селегуматом корів, хворих на гіпофункцію яєчників, – ефективний і економічно вигідний метод, зважаючи на те, що вартість однієї дози препарату становить близько 1 грн.

5. Застосування селегумату є перспективним для нормалізації статевої функції самиць інших видів тварин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. **Белогрудов И.Г.** Влияние гумата натрия на физиологическое состояние молодняка крупного рогатого скота / И.Г. Белогрудов и др. // Гуминовые удобрения. Теория и практика их применения. – Днепропетровск, 1980. – С. 264–270.
2. **Довгопол В.Ф.** Ефективні методи профілактики затримання посліду, лікування гіпофункції яєчників та маститу у корів / В.Ф. Довгопол, В.П. Пругатьєв // Науковий вісник НУБіП України. – 2009. – Вип. 136. – С. 134–140.
3. **Левченко В.І.** Хвороби поросят / В.І. Левченко та ін. // Методичні вказівки для студентів ф-ту вет. медицини та слухачів Ін-ту післядипл. навчання керівників і спеціалістів вет. медицини. – Біла Церква, 1994. – 62 с.
4. **Пауэр Р.** Добавки селена – подход к кормлению и продуктивности животных / Р. Пауэр // Ветеринарна медицина України. – 2007. – № 3 – С. 44–45.
5. **Пругатьєв В.П.** Ефективність препаратів гумату натрію для профілактики і терапії акушерсько-гінекологічних захворювань у корів / В.П. Пругатьєв, В.Ф. Довгопол // Науковий вісник ЛДАВМ ім. С.З. Гжицького. – 2002. – Т. 4. – № 3. – С. 92–95.
6. **Погрібний Г.Г.** Шляхи покращення відтворної функції високопродуктивних корів. Профілактика затримання посліду і післяродових ускладнень у корів / Г.Г. Погрібний // Неінфекційна патологія тварин: Матеріали науково-практичної конференції. – Біла Церква; 1995. – Ч. 2. – С. 84–86.
7. **Слепченко В.М.** Гіпофункція яєчників: діагностика, лікування та профілактика / В.М. Слепченко, В.І. Бородаєва // Науковий вісник НУБіП України. – 2009. – Вип. 136. – С. 215–221.
8. **Харута Г.** Диференційна діагностика гіпофункції та гіпоплазії яєчників у корів / Г. Харута, І. Плахотнюк, О. Бабань // Ветеринарна медицина України. – 2008. – № 9. – С. 34–37.

Эффективный метод профилактики патологии родов, послеродовых заболеваний и лечения гипофункции яичников у коров.

В.П. Пругатьев, В.Ф. Довгопол

Установлена эффективность разработанного авторами препарата селегумат для профилактики задержания последа и послеродового метрита, а также лечения гипофункции яичников у коров. В результате применения селегумата на значительном поголовье коров частота задержания последа уменьшилась в 6,17 раза, заболеваемость метритом – в 6,57 раза; была восстановлена половая цикличность и оплодотворены 85,3% коров с анафродизией вследствие гипофункции яичников.

An effective method of prophylaxis of pathology of births and after births diseases and treatment of ovaries hypofunction on Cows.

V.P. Plugatyrev, V.F. Dovgopol

Efficiency of the preparation of «selehumat» developed by authors is established for the prophylaxis of placenta detention, endometritis and treatments of ovaries hypofunction in cows. As a result of application of selehumat on the considerable number of cows livestock frequency of placenta detention decreased in 6,17 times, endometritis disease – in 6,57 times; 85,3% cows with anaphrodisia due to ovaries hypofunction recovered sexual recurrence and became pregnant. ☉

Одержано 14.11.2012